

Nagyvárad Estilap

Szerkesztőség: Strada Printul Carol
(Szilágyi Dezső-utca) 6

Egyes szám ára 2 Leu

Kiadóhivatal: Hegedüs Hirlapiroda
Calea Regele Ferdinand (Rákóczi-ut)

A nagyvárad kereskedelem válsága

Nincs pénze a városi bankoknak. — Az üzemek munkabeszüntetésre készülnek

Egyre súlyosabban érezhető immár, egész Erdélyben a pénzhiány. Ha sürgősen segítség nem jön, a kereskedelem és ipar válságos napok felé sodródik. A devizatorvény életbeléptetése volt az első komoly stációja annak a kritikus helyzetnek, melybe Erdély kereskedelme és ipara került. A helyzet azóta folyton rosszabbodott. Nagyvárad ipari vállalatai, kereskedelmi cégei kétségbeesetten küzdenek a pénzhiánnyal. A leghatalmasabb városi üzemek munkabeszüntetésre készülnek. Elérkezettnek láttuk hozzáértő emberek véleményét kikérni a gondot adó helyzetről. Egyik nagyvárad pénzügyi igazgatója a következőkben tájékoztatta a Nagyvárad Estilapot:

A rettenetes pénzhiánynak első és egyik legfontosabb oka az a deflációs politika, amelyet a kormány folytat. Értékelhető volna ez a politika, ha ennek az volna az eredménye, hogy a lei értéke a külföldi piacokon javulna és ezáltal vásárló ereje megerősödne. De sajnos az a helyzet, hogy

a lei értéke ingadozik és a folytonos drágulás, az árak növekedése folytán nagyobb bankjegykibocsátás mellett is csak nehezen volna lebonyolítható a forgalom.

Erosen érezteti hatását a Banca Nationalának az a határozata is, amely szerint husz százalékkal csökkenti a viszárszámítási hitelt. Ezzel az intézkedéssel egyidejűleg — valószínűleg

külföldi intervencióra — a kormány felszabadította az idegen leleteket és ezen az úton is nagy összegek vándorolnak át Erdélyből a regátba.

A regátbeli bankok pedig az őszi kampanyra annyira igénybe vannak véve, hogy onnan nem igen számíthatunk könyvítésekre. Az erdélyi és így a városi piac válságos helyzetét elősegíti az is, hogy a már régebben megalkotott ipari hitelintézet még mindig nem kezdte meg működését és így nem érezteti azt a hatását, amelyet mindenki várt tőle. Az erdélyi

bankok, iparvállalatok a régi nalom alatt Budapesttől kaptak hitelt és így az erdélyi piac igényel többnyire kielégítést is nyertek, ma azonban Bukarest nem igen helyez ki hitelt Erdélybe.

Három olyan példát sorolok még fel, amely a laikus előtt is teljesen ér-

hetővé teszi a helyzetet és a pénzhiánynak is legfontosabb okai!

Sok millióra tehető az az összeg, amivel az állam szállításkoért erdélyi vállalatoknak tartozik.

Az állam nem fizet és így nem szívárogo vissza a pénz és minden befizetett adó Bukarestbe folyik be.

Most, hogy az új adókat kivetették és egyes helyeken már tüzzel-vassal igyekeznek azt behajtani, jelentős összegek kerülnek ki Erdélyből. Ha ilyen tempóban folytatják az adóbehajtásokat,

nem is lesz Erdélyben annyi

készpénz, amennyi csak adóra kell.

A központi vámfőhivatal Bukarestben van. Minden vámbevétel oda koncentrálódik. Ha csak az állatexport folytán befolyó vámokat vesszük figyelembe, amelyek tudvalevőleg Erdélyből folynak be és tekintetbe vesszük azt, hogy egy marha kiviteli váma tizezer lei, könnyen elképzelhetjük, milyen

jelentős összegeket vonnak ki Erdély gazdasági életéből.

Arra a kérdésünkre, hogyan lehetne a helyzeten segíteni a következőket mondotta informátorunk:

— Elsősorban erősebben

meg kellene szervezni az erdélyi gabonatermelést, mert gabonaellátás címén óriási összegek mennek a regátba.

Az ipari és kereskedelmi vállalatok megerősödése céljából a külföldi tőkét be kellene bocsájtani.

Végül akár új bankjegyek kibocsátásával, akár más módon — hitelek nyújtásával —

állandóan frissíteni kell Erdély gazdasági vérkeringését, hogy az itteni értékek fejlődhessenek.

Eddik informátorunk. Mint értesülünk az erdélyi ipari és kereskedelmi érdekvéköpiseletek a közeli napokban országos akciót indítanak a súlyos kérdés rendezése céljából.

Bratianu miniszterelnök jelentést tesz a királynak

Bukarest, szeptember 21. A bukaresti fascista és antiszemita központi szervezetben megéjtett házkutatás mély hatást gyakorolt az összes politikai körökre. A hatóságok a nyomozás zavartalan továbbfolytatása érdekében még nem hoznak mindent nyilvánosságra, mindamellett bizonyosra veszik, hogy a

közel órákban szenzációs letartóztatások fognak történni. Nem kétséges, hogy a kormány erőlyesen véget akar vetni az antiszemita mozgalmaknak. Mardarescu tábornok hadügyminiszter erőlyes vizsgálatot indított a hadsereg kebelében folyó antiszemita agitáció ügyében. Bratianu Jonel miniszterelnök Sina-

jába utazott, hogy a királyt tájékoztassa a mozgalom ellen tervbevett intézkedésekről. A nyomozás eddigi során kiderült, hogy a fascista szervezetek élén két aktív tábornok áll. Nevüket a nyomozás érdekében még titokban tartják. (Rador.)

Milyen jövedelmet állapítottak meg a nagyvárad ügyvédek adóalapjául

Lapunk más helyén foglalkozunk az ügyvédek adójával. A bizottság, — amely Féder Ottó dr népjóléti tanácsos-elnökből, Stoiculescu fiskusi képviselőből és Pelle János dr, az ügyvédi kamara megbízottjából áll. — ma délbén közölte velünk az eddigi adóalapmegállapításokat. Ezek szerint a következő jövedelmeket veszik adóalapul: Kiss Döme dr 20.000, Roxin Tivadar dr 90.000, Simonca György dr 50.000, Székely Adolf dr 72.000, Roxin György dr 72.000, Krüger Jenő dr 25.000, Faragó Viktor dr 25.000, Prodan Tivadar dr 10.000, Rednic Gábor dr 22.000, Triff Titusz dr 50.000, Böszörményi Emil dr 30.000, Pelle János dr 30.000, Kaczián Kálmán dr 8000, Zoltán Károly dr 35.000, Stern Bertalan dr 25.000, Lörcincz Sándor dr 32.000, Czegléd Miklós dr 12.000, Thurv Kálmán dr 25.000, Elovics Elek dr 10.000, Olasz Béla dr 6000, Zilre Aurél dr 60.000, Stocker József 18.000.

Lazar Aurél dr 120.000, Lánzy József 72.000, Fleischer Béla dr 5000.

Stoiculescu, a kincstár képviselője mindezeket a megállapításokat megfellebbezte.

Bucsko polgármester a nagyvárad köldöttség bukaresti utjáról

Dr Bucico Koriolán polgármester ma érkezett vissza Bukarestből. A polgármester utjának eredményéről a következőket mondotta az Estilap munkatársának:

— Utazásom egyik célja a piac áthelyezése kérdésének végleges elintézése volt. A kormány a tanács előterjesztését csekély változtatással magáévá tette, úgy, hogy most már nincs semmi komolyabb akadály a piac rendezésének.

Résztvettem abban a küldöttségben, amely az iskolák elhelyezése ügyében járult a miniszterelnök elé. A kormány álláspontját már önök is ismerik ebben a kérdésben. A hadügyi kormány erőlyes tiltakozására szó sem lehet a katonai célokra igénybevett épületek átengedéséről.

— Tárgyaltam többek között a tisztviselők fizetésrendezéséről, továbbá a mérnökök fizetési javításáról. Azonkívül számos reszort ügyben jártam el biztató eredménnyel.

MAI ZURICHI NYITAE:

BERLIN	000000550
NEWYORK	565
LONDON	2568
PÁRIS	3330
MILANO	2532 1/2
PRÁGA	1695
BUDAPEST	00305
BUKAREST	255
BÉCS	0007950

DORIAN Filmszínház

Péntek Szombat Vasárnap

Roland de Jassy

A jelenkor legnagyobb átváltozó művésze egész előadást betöltő műsorral.

Ezt megelőzi:

Az elrabolt királyfi

Bájos mesejáték 4 felvonásban

Dorian film!**HIREK****A vasárnapi lóversenyek érdekes programja**

A szeptember 23-iki, vasárnapi lóverseny programja:

I. Krausz, bemutatják az 5-ös Rosiori ezred tisztjei.

II. Különleges verseny: 1. Madancovici kapitány. 2. Eftimiu kapitány. 3. Popescu kapitány. 4. Popovici főhadnagy. 5. Andrei hadnagy. 6. Anastasiu hadnagy. 7. Munteanu kapitány.

III. 2500 méteres akadályverseny. Résztvesznek az ezred altisztjei, a következő sorrendben: 1. Balan örmester. 2. Vad örmester. 3. Goase szakaszvezető. 4. Zlotea szakaszvezető. 5. Musat szakaszvezető. 6. Michalache törzsőrmester. 7. Salteleki közhuzár. 8. David közhuzár.

IV. 2500 méteres verseny. Résztvesznek azok a tisztok, akik a szeptember 16-iki versenyen az első díjakat nyerték: 1. Madancovici kapitány. 2. Eftimiu kapitány. 3. Dobrotescu főhadnagy. 4. Andrei hadnagy. 5. Stan hadnagy.

V. 2500 méteres verseny. Résztvesznek azok a tisztok, akik szeptember 16-ikán a második díjakat nyerték: 1. Popescu kapitány. 2. Mucichescu hadnagy. 3. Anton hadnagy. 4. Dorcos hadnagy. 5. Stefan hadnagy. 6. Savulescu hadnagy. 7. Deliu hadnagy.

VI. Steeple Chase 3000 méteres távon: 1. Jonescu kapitány. 2. Eftimiu kapitány. 3. Madancovici kapitány. 4. Popovici főhadnagy. 5. Veleanu alezredes.

* Hirdetmény. Az államrendőrség felhívja azokat a hadköteleseket, kiknek október 1-én kell bevonulni, behívó jegyük átvétele végett a rendőrség földszint 7. számú szobájában azonnal jelentkezzenek. Oradea-Mare, la 21 Sept. 1923. Prefectura Politiei.

* Nac—Egyetértés, Törökves SzSE bajnoki. Vasárnap délután a két rivális találkozása döntő befolyással van a jövő évi bajnokságra, ennek tudatában mindkét csapat teljes tudásával fe-

szik be a mérkőzésbe. Amíg az Egyetértés továbbra is igyekszik megtartani a bajnokságot, addig a Nac teljes erejével igyekszik azt megszerezni. Értéhető tehát az az izgalom, amit ez a mérkőzés sportkörökben kivált. A nagy érdeklődésre való tekintettel kérjük a közönséget, hogy jegyét előre váltsa meg a Balog-cégnél. Nem kisebb érdeklődésre tart számot a Törökves—SzSE. mérkőzés, mert az SzSE. nagy ambícióval küzd évek óta, hogy a bajnokságban ötödik megillető méltó helyet elfoglalja, így erejénél fogva ő a legkomolyabb vidéki ellenfele a váradai csapatoknak. Teljes erejével kell tehát bele feküdni a Törökvesnek, hogy a 2 pontot magának megszerezhesse.

* Házasság. Weisz Sándor és Keszler Margit f. hó 23-án tartják esküvőjüket Nagykárolyban. (Minden külön értesítés helyett.)

* Hetényi színésziskolája. A szépművészeti minisztérium 45947. szám alatt kiadott engedélyt most kapta kézhez Hetényi főrendező a városi Mária királyné színházban megnyitandó nyilvános színésziskolájára. Az iskola megnyitása a jövő héten lesz. Beiratkozni lehet hétfő (24) délig Hetényi főrendező színházi irodájában. A már beiratkozott növendékek vasárnap, 23-án délután fél tizenkettőkor jelentkezzenek Hetényi főrendezőnél. Az iskola az év folyamán három nyilvános vizsgálóelőadást tart növendékeivel a színházban a tanév végén az évről vizsgák után adja ki a bizonyítványokat.

* Roland de Jassy, a jelenkor legnagyobb átváltozó művészt, Fregolit felülmúló alakítása a kontinens legelső színpadra predesztinálja. Világvárosok legnagyobb színpadjain — Stockholm, London, Páris, Wien, Bukarest, Budapest — heteken keresztül zsufolt nézőtér előtt mutatta be boszorkányos művészetét. Sok száz féle alakban jelenik meg a színpadon és tüneményes gyors átváltozásaival frappirozza a nézőt. A Dorian-filmszínház igazgatóságának sikerült Roland de Jassyt kontinentális körutjai után Nagyvárad részére is megszerezni és f. hó 21-től 27-ig bezárólag leszerződten. A nagykaliberű mutatóványaihoz Roland de Jassynak saját impozáns díszletei és ragyogó kosztümjei teszik nivóssá az előadást. Dacára annak, hogy Roland de Jassy műsora az egész előadást betölti, a műsor előtt vászonra kerül egy bájos négyfelvonásos mesejáték,

Temesvári mintavásárra

nyitott és csukott autók indit

ANDRISKA és ROSENBAUM

Ritók-utca 15.

Telefon 209.

Viteleidj oda és vissza 1000 lei.

„Az elrabolt királyfi“ (Dorian-film), melynek rendkívüli érdekességét fokozza az, hogy a szereplők gyermekek sorából kerültek ki. Maga a film a gyermekmese poézisét dolgozza fel páratlan bájjal, úgy, hogy a film szépségeit a felnőttek épp úgy fogják élvezni, mint maguk a gyerekek. Az előadások pénteken 5, 7 és 9 órákor, szombaton 3, 5, 7 és 9 órákor kezdődnek. Tekintettel arra, hogy Roland de Jassy szerződöttese a Dorian-filmszínház igazgatóságának nagy anyagi áldozatokba került, a helyárok mérsékelten emelve vannak. Szombaton délután a három órás előadás mérsékelt árákkal.

* Ma pénteken intim est a Bonbonnierben. A nagy intim műsor keretében: Chaplin, Fatty, Lloyd Zigottó és Bigorno fellép, ezenkívül új intim szóló számok.

* Atlantide — második — befejező része ma, pénteken először az Appolló-moziban és az Atlantic nyári moziban. Előadás kezdete az Apollóban, 5, 7 és 9, az Atlanticban 9 órákor.

* Aranymadár, Bajadér, Diadalmas asszony kottája és minden más kotta kapható a Hegedűs Hirlapiroda zeneműosztályában.

* Itt vannak Bécsből a legszebb, legelegánsabb fehér és színes filc-kalapok a „RITA“ kalapszalomban (Telek-utca 24.) Bőrkalap 150 lei.

* IMPERIAL likör, rum, cognac a vezető márka.

* Évtizedek egész sora mulott el azóta, mióta minden okos ember Brázay sósborszeszt használ, egészsége megővására, ifjúsága megőrzésére. Mindenütt kapható.

* Népgyűlés az Atlanticban. A kolozsvári szakszervezeti kongresszuson résztvevő nagyváradai kiküldöttek a vasárnap d. e. fél 10 órákor tartandó népgyűlésen számolnak be az érdekes lefolyású kongresszusról a városunk szervezett munkássága előtt. A népgyűlést az Atlantic-mozgóban tartják meg. A munkásság nagy érdeklődéssel várja a beszámolót. Ugyan ebben az ügyben ül össze 22-én, szombat este 7 órákor a szakszervezetek összválasztmánya a Szacsva-u. 24. sz. otthonban. Vasárnap d. e. 9 órákor a bormunkások is tartanak taggyűlést a Vigadó-mozgóban.

NAGYVÁRADI ÁRFOLYAMOK

MAGYAR KORONA	140
MÁRKA	—
OSZTRÁK KORONA	324
CSEH KORONA	665
FRANCIA FRANK	1300
SVÁJCI FRANK	3925
DOLLÁR	222

Egy váradai cég tolvaj alkalmazottai

Hónapok óta vakmerően garázdálkodó betörőtársaságot csípett el a nagyváradai államrendőrség.

Fodor Béla detektívfelügyelő csoportja az elmúlt napokban bizalmas uton arról értesült, hogy Herz Imre zsir és szalonna raktárát ismeretlen tettesek rendszeresen megdézsmálják. A cég főnökének feltűnt, hogy készlete anélkül, hogy nagyobb kvantum eladása történt volna, szemlátomást csökkent.

Fodor Béla, akinek már jó praxisa van, a cég alkalmazottait vette elsősorban megfigyelés alá. Az eredmény nem is maradt el és néhány napi megfigyelés után tegnap már a bűnügyi osztály főnöke kezdte meg a gyanúsítottak kihallgatását, akik a keresztkérdések sulya alatt beismerték, hogy a Szent János-uccán levő raktárt a késő esti órákban alkulcsal nyitották fel és naponta 10—20 kiló szalonnát vittek el. Hozzávetőleges számítás szerint ilyenformán több mint 500 kiló szalonnával könnyítették meg a cég raktárát. Az elhordott szalonnát közismert orgazdák útján értékesítették.

A hűtlen alkalmazottak ellen megindították a bűnvádi eljárást, de külön eljárás indult a bűnszövetkezet többi tagjai, az orgazdák ellen is.

Péntek Szombat Vasárnap Hétfő Kedd

ATLANTIDE

második — befejező része

FŐSZEREPBEN: STACIA NAPIEROWSKA

a párisi opera primaballerinája

az APOLLÓ moziban és az ATLANTIC nyári moziban

Év lei két millió márká

Harmincezer márkát ér egy szál gyufa

Ha nem lenne olyan tragikus,
már képtelenség volna komoly
nyelvi- és kulturális problémákra
beszélni róla. A német
nyelv az elértéktelenedésnek
származékjává fokára süllyedt, amilyent a
nyelvnyomozás elméjének sem
rekonstruálhatók elképzelni. A
német birodalmi márkát milliók
használták, de az sem jelenti már azt a fogal-
mat, amit az értékmegállapítá-
sban a pénzről vala-
mennyire beszélünk. A számsor vég-
én az elképzelt Németség
száma, és úgy látszik Németség
száma már azzal hogy,

külföldtől függ csupán,
mely napon mondja ki
a végső ítéletet, hogy a
német márka megszűnt
fizetési eszköz lenni!

Talán *Bratianu* Vintila volt az első, aki jónak látta megakadályozni, hogy Romániába még több kerüljön a haldokló német valutából. Itt már hetek óta kormányrendelet tiltja a márka leellen való vásárlását. Ugyis eleget lennének itt rajta. Mégis indultak uton történnek még vásárlások régebbi tartozások fedezésére. Hogy azután milyen gazdasági kurzusok hangzanak az előzőben, jellemző, ha a mai piaci árfolyamot közöljük. A mai napon

egy leinek az ellenérté-

ke két millió, ötszáz le-
nek pedig egy milliárd
német márka.

Hogy a gyenge leihez mértén
a semleges piacokon mi a márka
kurzusa, elég megállapítani

a zürichi árfolyamot,
amely 3 százmilliomod
svájci centimesre taksál-
ja a márkát.

A zürichi jegyzésben a berlini
kifizetés értékszáma *nyolc nulla*
előzi meg.

Szinte természetes, hogy Berlinben az árak a milliók fölött kezdődnek. A legszerényebb

ebéd 50 millió, egy pár cipő másfél milliárd, egy ruha 12 milliárd de egy skatulya gyufa is már 1 millió s így egyetlen szál gyufa több, mint 30 ezer marka.

A fantasztikumoknak ebben a szédítő lehetőségeiben nincs már elképzelhetlen. Mai táviratunk azt jelzi, hogy milliók nélkül még a villamosra se lehet ülni Berlinben. Száz billió értékű új bankjegyet nyomnak naponta. S hogy az örület teljes legyen, már konstatálták, hogy egy százezer márkás bankjegy előállítására egy millióba kerül.

Most az ügyvédekén a sor...

Nagyvárad: fiskálisok az enyhült adóprés alatt

Az adófizetés sohasem tartozott a különösebb földi örömek közé. Akármilyen enyhe volt is az adóprés mindig nyögött tőle az, aki alája került. Adófizető polgár vagyok! — hangzott a jelszó hajdan, ha kellemtelen hatósági beavatkozás ellen kellett védekezni. Most sajnos ennek a jelszónak nincs sok hatása, pedig bőven akadna alkalom hangoztatni.

A mostani egyesített Titules-
ca-Bratianu Vintila alapon ké-
szült adópréstől már nemcsak só-
hajjt, de jajgat is az adófizető
polgár.

Ismertette már az Estilap, hogy a most működő adómegállapítóbizottság milyen horribilis adót vetett ki az ügyvédekre és orvosokra. Az ügyvédi kar ocsudott fel először az adókivetés okozta kábultságból és erőlesen tiltakozást foglalt az igazságosnak éppen nem mondható adókivetés ellen.

Az ügyvédi kamara in-
tervenciójára a pénzügyi
hatóságok revízió alá
vették az összes eddigi
adóketéseket

és az új adómegállapítások a ka-
mara által adott osztályozás
alapján a kamara képviselőjének
jelenlétében történek. Egy spe-
ciális bizottság, amelyben a
pénzügyigazgatóság és a város
képviselőjén kívül az ügyvédi
kamara dr Pelle János, vagy
távollétében dr Andru Szevér
képviselik, állapítja meg az új
adókat. Ez a bizottság már há-
rom napja működik és az eddig
vetett adóknál lényegtelen vál-

tozításokkal elfogadták az ügyvédi kamara által elfogadott osztályozást. Dr Pelle János, aki az eddigi tárgyalásokon részt vett, elszántan két sikra kartársai érdekében és közreműködésének sokat köszönhet az ügyvédi kar. Számukra tényleg a realisabb jövedelmi alapokat veszik tudomásul. Előfordul természetesen, hogy a pénzügyigazgatóság kiküldöttje nem akceptálja az ügyvédi kamara által megállapított osztályozást, hanem

a kamara által feltüntetett brutójövedelmet hárommal—négygyel megszorozza és az így kapott eredményt tünteti fel tiszta jövedelemként.

Igy aztán fantasztikus nagyságu
számok jönnek ki, amit az ügy-
védek megdöbbenéssel vesznek
tudomásul. Dr. Pelle János
ilyen esetekben azonnal megfe-
lelbezi a megállapításokat és
többnyire a kamara véleménye
alapján döntenek. A bizottság-
ban a várost dr. Feder Ottó ta-
nácsos képviseli, aki egyuttal
meglepő megértést tanusít min-
den ügyben. A bizottság munká-
ja még négy-öt napig fog tar-
tani.

Lehetetlen azonban megemlí-
tés nélkül hagyni, amit az orvo-
sok adóinak kivételénél láttunk.
Az aránylag

sokkal szerényebb jövedelmű orvosi karral szemben már a jövedelem-megállapításánál kevesebb objektivitás mutatkozott.

Végre is a konjunkturába csöp-

pent ügyvédek közül a leggyengébb irodájú is eléri azt a jövődet, mint amit a legnagyobb

Bukarestiek felzudulása az erdélyi tulzások ellen

Bukaresti tudósítónk jelenti: A bukaresti ügyvédek, orvosok és más szabad pályán levő intellektuálisok tegnap este gyűlést tartottak, amelyen az adókievítő bizottságok rosszindulatu munkálkodása ellen tiltakoztak. *Marinescu* egyetemi orvostanár elnökölt és felszólította az intellektuális dolgozókat, hogy egyöntűen szálljanak szembe az adókievítő bizottságok veszedelmes tulbuzgóságával.

Dobrescu, az országos ügyvédszövetség elnöke a felháborodás hangján beszélt a kolozsvári ügyvédek és orvosokat ért igazságtalanságról: nem egyet közülök olyan magas adóval sújtottak, hogy az napi 500—800 lei megterhelést jelent. Rámutat Dobrescu azokra a nehézségekre, amiket a szellemi munkásnak, — attól a pillanattól fogva, amint tanulni kezd, egész addig, amíg önállóan dolgozik — el kell hárítania maga elől. Végül szükségesnek tartja, hogy a parlament legközelebbi ülészaka je-

praxisu, tehát a legintenzívebb szellemi és fizikai munkát végző orvos egyáltalán elérhet.

lentékeny enyhítéseket eszközöljön az adótörvényen.

Petrovici ügyvéd főleg az adótörvénynek azt a rendelkezését kifogásolja, amely előírja, hogy a szellemi munkás deklarációját sem szabad hitelesnek tekinteni.

— Ilyesmi — mondja Petrovici, — Európa egyetlen más országában sem fordulhat elő, de ha mégis megtörténnék valahol, ott bizony az intellektualisok pillanatig sem maradnának vesztég. Franciaországban egyenesen ki mondja a törvény, hogy a fiskus előtt az intellektualisok adódeklarációja abszolút bizonyíték mindaddig, amíg a fiskus az ellenkezőt nem tudja bizonyítani.

Több felszólalás után Dobrescu felolvasta a határozati javaslatot, amelyben a szabad foglalkozásuak adójának új és méltányos megállapítását kéri, egyben megalakultnak jelentik ki a *Romániai Szellemi Munkások Szövetségét*.

Orth János tragédiája

A főherceg, akit elnyelt a tenger...

Románia területén kizárólagossági jog-
gal közli a NAGYVÁRADI ESTILAP.

Copyright 1923. by
„Die Stunde“ Vienna

Stubel Mária visszaemlékezései
János Szalvátor és a Stubel-család

A titok nyíltja azoknak az embereknek szívében élt, kik hozzá közel állottak. Ezek közül ma már csak egy van életben, Stubel Mária asszony, Orth János feleségének, Stubel Millinek legidősebb nővére. Ő az, ki egyedül tudja az igazságot és aki azt itt el fogja mondani. Stubel Mária asszony, akkoriban Nunziante, a Hofoper szálló táncosának felesége és Bécs legnagyobb, legelőkelőbb női divatszalonjai régi tulajdonosa, János Szalvátor főherceget, a későbbi Orth Jánost, mint családtagot tekintette. Ő maga akarta ezt így, ki polgári nőt szeretett, de szerette a polgáriasságot is. János Szalvátor szükségét érezte ennek, hogy mikor a fiatal Stubel Millit szívébe zárta, ugyanekkor ennek családjával is a legbizalmasabban érintkezzék. Ez a családi kör, bár eleinte érthető idegenkedéssel, befogadta a főherceget, ki mindinkább otthonosan érezte magát a Stubel-család körében. Szüksége volt emberekre, akikkel szemben őszinte lehetett, akiknél rokonszenvre, megértésre és titoktartásra biztosan számíthatott. Ilyen emberekből állott a Stubel-család. Ennek a környezetnek természetes melegében megnyílt János Szalvátor szíve és a főherceg itt nyíltan, szabadon beszélt. Szüksége volt arra, hogy ilyen családi kör tálláljon és kellett, hogy itt jól érezze magát, ahol kényszer nélkül, fesztelenül viselkedhetett. Szüksége volt erre, mindennek inkább, csak barátságosnak nem nevezhető környezete ellensúlyozására szüksége volt erre annak a nagy feszültségnek elhárítása céljából, mely kielégítetlen becsvágytól és tettekkészségtől szenvedélyesen hullámzó lelkében támadt. Ám amennyire lényében fakadt Ferenc József kora e szellemegtan legjelentékenyebb Habsburgiának az, hogy annak az összeomlásnak, melyet látuk a szemmel megérezett, nem akar passzív szemlélőjévé válni és hogy nem

csak készen volt, hanem szinte sóvárgva várta az alkalmat sorompóba lépni. Ép úgy lényből fakadt az is, hogy tervet számára beavatott barátokra volt szüksége és hogy ezeket éppen élettársának polgári környezetében kereste és találta meg. A Stubel-családdal való viszonyában János Szalvátornak egy mélységes lelki szükséglete nyilatkozik meg: teljesen a maga mivoltában mutatkozni, lényét nem merev formák mögé rejtetni, — én-jét végre szabadon kiélni.

Nem sok embernek adatott meg, hogy
a közte és a többi ember közt emelkedő
válaszfalat elszántan lerombolni és en-
bertársaival magát közvetlenül megér-
tetni tudja. Annak, ki magát nemsokára
Orth Jánosnak nevezte el és akít az utó-
kor most már mindörökké e néven ismer,
ez a képesség a legnagyobb mértékben
megadatott, bár főhercegi bíborban szü-
letett. Vajon boldogok lehetnek-e az
ilyen teremtmények? Mindenesetre egy-
gyel több eshetőségük van a boldogság-
ra, mert a boldogságnak egy olyan fel-
tételével is rendelkeznek, mely a töbi
embernek jórészt hiányzik. És ha nem
is boldogok, mégis voltak percek, mi-
kor joggal hihették, hogy azok és ez
már magában véve is nagy szó. Ilyen
percek voltak azok, aminöket Orth Já-
nos a Stubel-család körében töltött. Cso-
dálatos, hogy még ma is milyen friss,
milyen eleven itt a rá való visszaemlé-
kezés. Harminchárom évvel ezelőtt tá-
vozott el. Harminchárom év alatt betei-
jesedett Jézus Krisztus földindulása.
Harminchárom év: egy emberöltő, egy
nemzedék. Mennyi minden történt ez idő
alatt, jó és rossz, nemcsak künn a nagy-
világban, hanem ebben a kis körben is,
melyet ez idők igazán nem kíméltek me-
semmitől. De ha alkonyi órán az ember
Stubel Mária asszony sötétedő szobájá-
ba lép, melynek ablakai a Naschmarkfra
tekintenek, úgy érzi, hogy itt az időnek

meg kell állania. Itt minden róla beszél, Orth Jánosról, kit e helyen csak Giamnak neveznek, bár semmi vagy csak nagyon kevés az, ami rá emlékeztet. A Habsburgok mindent elvettek Stubelétől, de a drága halottnak emlékét el nem vehették. Hiszen azt is megtették volna, ha lehetséges, de hát ez lehetetlenség. Stubel Mária tehát beszélni kezd:

— Most tényleg, mintha megállt volna az idő. Ugy tűnik, mintha tegnap történt volna. Mintha csak tegnap lépett volna be a főherceg Stubel anyó szobájába a szavakkal:

— Engedje meg, hogy bemutatkozzam. János Szalvátor főherceg vagyok. Szeretem a leányát és nőül fogom venni.

És mintha csak tegnap folyt volna le az az izgatott családi tanácskozás, mely ezt a különös nyilatkozatot követte.

Ez az esemény már 47 esztendő távolába tűnt. 47 esztendő! De itt még ma is az ő hatása alatt áll minden. Orth János életünk tartalmát jelentette és halála után, sőt még ma is ez maradt. Hűségesen őrzik itt emlékét. Hűségesen, a szeretet értelmében és az el nem mesódott benyomások értelmében, ami tulajdonképpen egy dolog, csak két névvel ellátva. Mert csak a szeretet olyan hatalmas, hogy egy halott emlékét ilyen frissességben őrizze meg.

Igen ebben a körben szerették Orth Jánost. Ő a Stubelétől ezer veszélybe ragadta magátval egyik testvérüket és végeredményben ő az oka Stubel Milli szerencsétlen végének. De itt ezt senki sem rója fel bűnéül. Együtt gyászolják a két hű szeretőt. Itt sejtették, hogy a szelíd, csendes testvérke viszonya ezzel a szilaj, becsvágyó, hirtelen fantasztikus hajlamu férfival végzetes kimeneteli lehet. De annak is tudatában voltunk, hogy ez a kötelék maga a megváltozhatatlan Végzet és midőn Jánost és Millit sorsuk a távoli világtenger halálos ölébe vezette, — akkor is belenyugodtak. De még ma is könnyeket ontanak e körben, ha rájuk kerül a szó.

És hogy beszél Stubel Mária Orth Jánosról! A halott valósággal megtölti a szobát jelenlétével. Fel és alá járkal, a levegő megtelik élénk hangjával, olaszosan kifejező mozdulataival. Kijelentése, nézetei, világielfogása, véleményei személyekről és intézményekről itt mély és termékeny talajba hullottak, ahonnan egyre-másra visszatérnek a hívő alkakon. Csupa gyengéd ragaszkodással és mégis elfogulatlanul állanak ők a halottal szemben, úgy ahogy életében. Sok igaz bensőség, nagyon jó természet kellett ahhoz, hogy mindkét részről ez az emberileg tiszta, épületesen szép viszony jöbessen létre. És hogy Orth János emléke ilyen sokáig frissen megmaradt, annak még egy oka van. Ez a magyarázat annál élénkebben és élénkebben lép előtérbe, minél mélyebben hatol az ember Stubel Mária visszaemlékezéseibe és minél messzebb tekint bele az ember a Multba. Ez az oka pedig az, hogy Orth János jelentékeny egyéniség volt.

(Folyt. köv.)

Monoklis szélhámos a bankban

A negyvenmillió hamis csekk

Bukaresti tudósítónk jelenti: A Banca Moldova csernovitzi fiókját 275.000 leivel károsította meg a minap egy ügyes szélhámos. A bankfiók pénztáránál megjelent egy rendkívül elegáns ur és felmutatott egy csekket, amely 275.000 leire volt kiállítva. A csekk teljesen korrektnek látszott, ezért a pénztáros kifizette a 275.000 leit, az elegáns ur zsebre vágta a pénzt és eltávozott. Két nappal később tudták meg a bankban, hogy a csekk hamis. Feljelentést tettek a rendőrségen, amely most országszerte nyomozza az elegáns urat, de mindmáig siker nélkül.

A csekk-csaló személyleírásával táviratot küldtek az összes romániai rendőrhatalóságoknak. Az illető nyulánk, borotváltarcu, szőke fiatalember. A bankban való látogatásakor aranykeresztes monoklit viselt.

Komitacsik harca polgarorokkal

Bukaresti tudósítónk jelenti: Konstancaiból jelentik: Tegnap este Dobrudzsa déli részén, az oltina—parachi műton egy bolgár komitacsi banda tűnt fel, amely több utast kirabolt. A megyei prefektúra és a csendőrszárnyparancsnokság mindent megtettek a komitacsik elfogására, eddig azonban nincs eredmény.

Mára virradó éjjel egy másik komitacsi banda jelent meg Dobrudzsában, Durostor megyében, az ostrov—konstancai műton és megtámadta Copuchi községet. Ebben a faluban mohamedánok laknak, akik már régebben polgárőrséget szerveztek a komitacsik ellen. A polgárőrség az éjjel is kivonult és élet-halál harcba kezdett a bolgár rablókkal. Több komitacsi megsebesült, egy mohamedán polgárőr halálos sérülést kapott. A komitacsik visszahúzódtak buvóhelyükre.

Javul az orosz pénz

Már közeledik a béke-rubelhez

Berlin, szeptember 20. Szokolnyikow, a szovjet kereskedelmi népbiztosa a berlini újságíróknak az orosz államháztartás ismertetése közben kijelentette, hogy az új orosz pénz, a cservonec, a háború előtti értéknek hetvenöt—nyolcvan százalékát már elérte. Szokolnyikow szerint Oroszország pénzügyei oly kedvezőek, hogy kölcsönért nem kell külföldi pénzügyi piacokhoz folyamodnia, a belföldi hitel elegendő.

Női esőköppeny

francia és angol keztűk, női bőrkalap különlegességek érkeztek az

Old-England-ba

Női és férfi harisnyák!

Főszerekesztő: MARTON MANÓ
Felsőszerekesztő: KATONA BÉLA

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Péntek: Hazajáró lélek, ujdonság harmadszor, B bérlet 8. szám.

Szombat délután: Iglói diákok, új kiosztásban, mérsékelt helyárakkal.

Szombat este: Rigoletto, új kiosztásban, bérleten kívül.

Vasárnap délután: Obsitos, új kiosztásban, mérsékelt helyárakkal.

Vasárnap este: Cigányszeretem, új kiosztásban, bérleten kívül.

Hétfő: Szidike, ujdonság először, A bérlet 9. szám.

— A hazajáró lélek. Eddig nem tapasztalt nagy érdeklődés nyilvánul meg a Hazajáró lélek színmű péntek esti előadása iránt, ez alkalommal a Hazajáró lélek harmadszor kerül színre és pedig B bérletben. A főszerepeket ezen az előadáson is Jósika, Tóth, Kiss Gyula, Harsányi, Pogány, Balassa és Katona játsszák.

— Rigoletto. Teljesen elkészült az opera együttes Váradi karnagy vezetése mellett Verdi legszebb operájával a Rigolettoval, mely szombaton este kerül előadásra bérleten kívül. E gyönyörű opera főszerepeit Bányai, Gavara, Tihanyi, Felek, Márkus, Bereng, Békési éneklék.

— Cigányszeretem. Vasárnap este bérleten kívüli előadásban Lehár legértékesebb operettje a Cigányszeretem kerül színre teljesen új szereplőkkel új betanulásban. E nagyszerű operettben az operett együttes minden tagja játszik és ez különös érdekességet kölcsönöz a repríznek.

— Délutáni előadások. Szombaton délután az Iglói diákok, vasárnap délután pedig az Obsitos operette lesz a színház műsorán, mindkét délutáni előadás mérsékelt helyárakkal lesz megtartva.

— Szidike. Ugy témájánál, mint alakjainál fogva igen érdekes előadást fogunk látni hétfőn este, amikor is A bérletben kerül bemutatásra Tvercsánszky nagy sikerű bohózata a Szidike, melynek címszerepét Zilahy Irén fogja játszani. A Szidike főszerepeit ezenkívül Harsányi, Pogány, Madas, Misoga, Sorr, Vigh, Balassa, Béhr Matyi, Kertész Manó, Galambos játsszák. Zilahy Irén a darabban két eredeti új dalt fog énekelni, melynek a szerzője Várady Aladár. E két dalt először Budapesten énekelte a Szidike előadása alatt a Magyar Színházban, melynek különösebb nagy sikere volt.

Berdach Jenő dentist

Oradea-Mare

St. Regele Ferdinand 6

Foghúzás Lei 10
Fogtömés " 25
Kaucsukba foglalt fog 50
Fém korona Lei 100
Arany korona Lei 300

Fogsorok szájpaddal v. anélkül a gyökerek eltávolítása nélkül készülnek.

Vidékiek 24 órán belül kielégítetnek

Tudja melyek a legújabb

könyvszenzációk?

Paul Reboux : Lepketánc
Marguerite : A prostituáltak
Erdős Renée : Nagy sikoly
Dostojevski : Kis hős
Baffico : Győzedelmes asszony

Heimburg : Anna Liza
" : A két elkerült
" : A boldogság
" : Egy szegény lány

Jack London : Az éneklő kutya
Méray Horváth? Két primadonna

Szenes Béla : Vidám irások

" : Buta ember
Terstyánszky : Repülő család

Ujhelyi : Akit a nők szeretnek

Courts Mahler : Éva
Courts Mahler : Hűtlen asszony

Courts Mahler : Isten vedled drágám

Courts Mahler : A Konzul felesége

Courts Mahler : Látszat csal

" : Szent házugság

Courts Mahler : Vergődő szívek

Karinthy : Kötéltánc
Bourranghs : A dzsungel fia

Ezeket a könyveket elolvashatja

a HEGEDÜS HIRLAPIRODA

kölcsönkönyvtárában

Diák egyenruhákat

minden elfogadható árban

kifogástalanul készít

Biró László

Posza (U-i)-utca 24.

Ma harminc esztendeje...

Egy tragikus váradai párbaj évfordulója

Egy emberöltő múlt el azóta. Eppen kerek harminc éve ma, hogy gyászkeretben jelentek meg a nagyváradai lapok, gyászolt Nagyvárad; a város egyik kiváló férfiát, dr. Kálmán József párbajban megölték. Uj vi-
főet támadt a Körös parton, ki megvénült, ki meghalt. régi váradai históriáknak csöndes mu-
sikája sirásba csuklik. harminc év felejtő kódén át frissen emlé-
kezhetik még ez a kor 1893. év szeptember 21-ikére, amikor egy pisztoly golyó kioltotta a nagy-
ra lendülő város tollal és tettek-
kel vezérkedő polgárának életét. 1893. szeptember 21-én a Wolfi-
erdőben a sajtószabadságért halt meg dr. Kálmán József, a Nagy-
várad című lap tulajdonosa.

A regg hűvös volt, szürke, ko-
mor; az eső megállott, a fellegek mögöl a nap még nem bujt elő".
Így fel a tragikus nap reggelé-
ről az akkori krónikás, akinek tudósítása nyomán most a har-
mincadik gyászos évforduló al-
kalmából felelevenítettük a meg-
döbbentő tragédiát:

A nagyváradai zseni ifjak Aporkai Eszti színésznőről irt kritika miatt bele-
kötöttek dr. Kálmán Józsefbe. Beöthy Pál és Bakacs Béla provokáltak, de mi-
után az újságírók megtiltották Kálmán-
nak a sajtó szabadsága érdekében, hogy két ifjával megverekedjen, megtagad-
ta a lovagias elégtételadást. Erről az
gyről beszélgetett néhány nap múlva
hat óra felé Kálmán József Örley
Kálmánnal, mikor az utóbbinak fia Örley
György joghallgató odalépett hozzájuk:
— Uri ember nem állhat szóba apám
mivel az emberrel? — szölt és már el-
távozott.

Dr. Kálmán József még aznap elégté-
letet kért Örley Györgytől, akinek meg-
bizottai tagadták most meg az elégtéte-
lást, mert dr. Kálmán a néhány nap
előtti kihívásra, amelyet Beöthy Pál és
Bakacs Béla intéztek hozzá, — elutasí-
tással felelt. Kálmán ekkor a Szabad-
ságban és Nagyváradban köz-
vetített nyilatkozatban tárta föl a helyze-
tet, mire Örley György, mint tartalékos
15-ös Pálfy-huszárezred parancsnok-
a leiratban közölte Örley Györgygyel
hogy elégtételt adni tartozik. Erre Örley
György elküldte segédeit: Doboz
Kálmán érmihályfalvi főszolgabíró és
Vildburg Aladárt dr. Kálmán Jó-
zsefhez, hogy rendelkezésére áll. A se-
gédék a főuccán találkoztak Kálmánnal,
aki tudomásul vette a fordulatot, s kije-
llette, hogy a maga részéről is elküldi
megbizottait. A segédék szeptember
21-én délután találkoztak dr. Radó Ig-
nác ügyvéd lakásán, aki dr. Mosko-
vits József tartalékos huszárhadnagy-
val együtt dr. Kálmán megbízottja volt.

A párbaj tárgyalások után megállapodtak
a párbaj következő feltételeiben:

A párbaj csütörtök reggel 6 órakor
mennek mel a Wolfi-erdő melletti tisz-
ságon: a felek általuk nem ismert, légy
küllő volt csövi pisztolyokkal lönek
15 lépés távolságról, avance nélkül egy-
zer.

Ezt dr. Kálmán segédei felülkel este
közölték, aki a hirt a legnagyobb nyu-
galmat fogadta és kérte segédeit,
hogy másnap reggel kellő időben a Rima-
gy-szállodában keressék fel. Dr. Kál-
mán ugyanis aznap este azt mondotta
segédeknek, hogy Budapestre kell utaz-
ni. Megakarták kímélni nejét minden iz-
galomtól.

Reggel 6 óra előtt fölkeresték segédei
s vele fiakkereken a párbaj színterére haj-
tattak. Dr. Kálmán a legnagyobb nyuga-
lommal nézett a végzetes reggel kime-
netele elé. Szivarozott és szokott humo-
ros modorában még élcelődött is bará-
taival.

A regg hűvös volt, szürke, komor; az
eső megállott, a fellegek mögöl a nap
még nem bujt elő.

Megjelentek a helyszínén az ellenfelek
és segédek.

Mint párbajorvosok, dr. Kálmán részé-
ről dr. Siró Zsigmond ezredorvos, Örley
György részéről dr. Fráter Imre köz-
kórházi igazgató főorvos voltak jelen.

A párbaj előtt br. Wildburg Aladár
megtette a szokásos békéltetési kísérle-
tet, felszólította a feleket, hogy nyujtsák
egymásnak kezüket.

Dr. Kálmán József erre azt felelte:
Nekem erre a felszólításra nem lehet
szavam.

Örley György, aki civilben volt jelen,
szótlanul maradt.

Erre a segédék megtöltötték a pisztoly-
okat, dr. Radó Ignác és Doboz Kálmán
kímérték a 25 lépés távolságot.

A felek kiállottak báró Wildburg Ala-
dár, aki a párbajt vezette, felszólította a
feleket, vessék le kabátjaikat, aztán
megadta a jelt a lövésre.

A feleknek 30 másodpercig vot joga
célozni.

Dr. Kálmán József, amint fölemelte
pisztolyát, alig telt el két másodperc
már lött. Golyója persze nem talált. Ö-
rley sértetlen maradt.

Erre Örley vette célba ellenfeleit s 5
másodpercig célzott.

Fegyvere eldőrdült, dr. Kálmán meg-
tántorodott.

— Találva vagyok urak! — kiáltott
halálra sápadtan.

A segédék odarohantak. Dr. Moskovits
József fogta föl karjaiba a sebesültet. Dr.
Kálmán görcsösen szorította meg a ke-
zét:

— Józsikám végem van! suttogja már
alig halhatóan.

Lefektették a földre; az orvosok le-
akarták vetni ruháit. Késő volt minden
fáradozás. Az áldozat mindössze csak
két percig vívódott még, szó többé nem
jöhett ajkaira, szeméi valakit kerestek,
aztán az orvosok — konstátálták a ha-
lált.

A golyó dr. Kálmánnak, aki féloldalt
fordulva állott a pisztoly elé, jobb oida-
lán hatolt be, s egész baloldaláig hatol-
va, szívébe furódott.

Örley György és segédei kocsira ül-
tek s szó nélkül vágattak a katasztrófa
színhelyéről.

Az orvosok és Kálmán segédei még a
halott mellett maradtak.

Dr. Fráter és dr. Siró bekötötték a ha-
lott sebet, ami alatt a hidegülő testet dr.
Moskovits fogta. Azután kocsirá tették,
amely lépésben elindult vele a város
felé.

Báró Vildburg Aladár odalé-
pett még Kálmán segédeihez e
szavakkal:

— Azt hiszem, fölösleges kije-
lentenem, hogy ezek az ügy el
van intézve.

Szinte leirhatatlan az a meg-
döbbenés, amit a város képe mu-
tatott. Naphosszat csoportok-
ban álltak az emberek a Bémer-
téren és tárgyalták a szörnyű
esetet. Mintha mindenki hozzá-
tartozója lett volna a párbaj tra-
gikus hősenek. A Nagyvárad kü-
lön kiadást adott ki s a pesti la-
pok hatalmas akciót indítottak a
párbaj ellen. Soha ennyi újság
nem fogyott még Váradon.

A harmincév előtti sárgult kü-
lönkiadásban olvassuk ezeket a
részleteket:

Dr. Berkovics Zsigmond közöl-
te dr. Kálmán Józsefneval a sze-
rencsétlenséget e szavakkal:

— Légy elkészülve a legrosz-
szabbra... Féried nem él többé...

Ezalatt kicsi fia — aki azóta
bizony megnőtt s ma már az is-
mert sneidig Kálmán György —
az akkor négy éves Gyurika,
nagybácsijánál Kepes Samunál
várta Budapestről az apukáját.

Dr. Kecskeméti Libót főrabbi

Onként jelentkezett a félxfürdői katasztrófa megszökött vádlottja

Tegnap délután megjelent a
velencei rendőrkülönítmény ve-
zetőjénél Portean János vasuti
tiszt, a félxfürdői borzalmas
katasztrófa egyik előidézője, aki
az elmúlt napokban családjának
látogatására egy fogházor kísé-
retében ment ki. Portean egy
örizetlen pillanatban megugrott.

A központi rendőrségen Star-
rak kapitány hallgatta ki a telje-
sen exaltált állapotban lévő em-
bert, aki előadta, hogy Bukarest-
ben járt az igazságügyi minisz-

Hat kis gyerek szörnyű halála

Bukaresti tudósítónk jelenti:
A moldovai Romanból megdöb-
bentő szerencsétlenség híre ér-
kezik. Bercu Zingher nevű ke-
reskedő kertjében kisgyermekek
játszadoztak. Egyszerre csak a
kert magas kőkerítése beomlott
és kilenc gyereket maga alá te-
metett. Tűzoltók és mentők vo-
nutak ki a helyszínre és hozzá-
fogtak a faltörmelék eltakarításá-
hoz. Hat gyermek hulláia szín-

A német politikai pártok a kancellár békülékeny politikája ellen

— Az Estilap eredeti távirata —

A német nemzeti néppárt ha-
tározatilag kifogást emelt Stre-
semann kancellár változó politi-
kája ellen, amely — a néppárt
szerint mindenáron megegyezni
törekszik a gyűlölködő és en-
gesztelhetetlen Franciaországgal
és törekvése csak kapitulációra
vezethet.

Az ellenállás feladásának
alapján a Raina és
Ruhr-vidék elvész

és újabb teljesíthetetlen követé-
lések következnek. A néppárt
ilyen politikai eredményeket so-
hasem ismerhet el.

Párisi jelentés szerint a L'Echo
de Paris azt írja, hogy a minisz-
terelnök tanácskozásán

Baldwin angol minisz-
terelnök elismerte, hogy
a németek passzív ellen-
állása összeomlott.

Tanácsolja Poincarénak, hogy
ne kérje Németországot a pasz-
sziv ellenállásról szóló rendelet
visszavonására, de kezdjen vele
tárgyalást.

Stresemann kancellárhoz kö-
zelálló helyen úgy tudják, hogy
a német kormány csak akkor
hajlandó a passzív ellenállás
megszüntetésére, ha a franciák

bucsuztatta példátlanul impo-
záns temetésen az elhunytat. Az
ő hatalmas beszédéből ragadjuk
ki ezt a néhány szót:

— Véraldozat kellett ennek az
örült elveiben vakoskodó társa-
dalomnak. A pogány világban
embervér kellett az isteneknek,
most az emberi becsületesség ki-
ván embervért. Kálmán József
meghalt, a másik meg megma-
radt és emelt fővel jár és dicsőí-
teni fogja őt a társadalom, mint
ügyes embert, aki ellenfelét szí-
ven találta.

teriumban, hogy ügyének tár-
gyalását megsürgesse.

Teljesen ártatlannak érzi ma-
át a halálynat karamboljában
és az egészért elsősorban a CFR
a felelős, illetve az a rendszer,
amelynek adminisztrációja telje-
sen leromlott. Óráját és láncát
adta el, hogy Bukarestbe utaz-
hasson. Családja semmit sem tu-
dott szökési tervéről.

Starrak kapitány személyesen
kísérte át Portean Jánost az
ügyészségre.

Miért járul hozzá a magyar kölcsönhöz a kisanant

teljesítik a következő feltétele-
ket:

1. A német szuverénitási visz-
szaállítás a Ruhr-vidéken.
2. A Ruhr-vidék katonai kiüri-
tése.
3. A kiutasítottak visszaenge-
dése.
4. Az elítéltek szabadonbocsá-
tása.

Miért járul hozzá a magyar kölcsönhöz a kisanant

— Az Estilap eredeti távirata —

Genfből jelentik: A Kölnische
Zeitung értesülése szerint Be-
nest Londonban figyelmeztették,
hogy az angol kapitalisták

Miért járul hozzá a magyar kölcsönhöz a kisanant

— Az Estilap eredeti távirata —

Genfből jelentik: A Kölnische
Zeitung értesülése szerint Be-
nest Londonban figyelmeztették,
hogy az angol kapitalisták

zálogjogok felfüggeszté-
se nélkül is hajlandók
kölcsönt adni Magyaror-
szágnak,

amely esetben a kisanant el-
veszti utolsó lehetőségét, hogy a
magyar ügyekbe befolyjon. Ez
tette, a kisanantot engedéke-
nyebbé.

Párisból jelentik: A Repub-
lique Francaise Középeurópa pa-
cifikálása című cikkében megál-
lapítja Magyarország tényleges
közeledését a kisananthoz. A
cikk szerint a magyar kormány
komoly erőfeszítést tesz, hogy

lojális, mérsékelt politi-
kával helyreállítsa Ma-

gyarország nemzetközi helyzetét és Középeurópa békéjét. Munkáját megnehezítette az ellenzék és a külföldi igazságtalan bizalmatlansága.

Sinájában ellenben javult a helyzet. A Kállay által Genfben ismertett adatok bizonyítják, a jóvátételi bizottság döntésének sürgősségét, hogy Magyarország megállhasson a végzetes lejtőn.

Dombornyomású névjegyeket

monogrammos és szöveges levélpapírokat, PECSÉTBÉLYEGEKET, címkéket stb. stb. gyönyörű kivitelben és izlésesen készít

„Sunfield“

dombor-műnyomda
Oradea-Mare, Str.
Vlahuta 29. szám

ZENEAKADÉMIAI KOTTÁK

Bach—Bartók
Bach—Szendy
Chován iskola
Beyer iskola
Bertini—Chován
Czerny—Szendy
Thomán gyakorlatok
stb. stb.

és minden más kotta kapható a
HEGEDÜS HIRLAPIRODA
zenemű osztályában

Perzsa szőnyegek

gyári szőnyegek minden nagyságban, hencsértakarók, függönyök, nálósobák nagy választékban. Wertheim kasszák minden nagyságban, lezárt árakban

Beck és Benjámín

Strada Cogălniceanu (Várad)
725 Zsigmond-utca 11. Telefon 1703

Papírhulladékot

bármily mennyiségben

vesz

SONNENFELD A. R.-t.
Szilágyi Dezső-utca 6 sz.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Onnapi 7 köznap
érdek az Estilap
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

APRÓHIRDETÉSEK

LEVELEZÉS

SZÉP kis barna árva, független leány bőkezű támogató barátot keres. „Első lépés jelére.” 198

LAKÁS

KERESEK magánházat bérbe, hol nagyobb iparüzemnek alkalmas helyiség és háromszobás lakás volna azonnal átvethető. Cím: Ferdinánd király (Rákóczi) ut 15. kapu alatt balra. 197

FIATAL házaspár keres egy szobás, konyhás lakást, lelépést fizetnek, ügynökökkel nem tárgyalok. Cím: Sonnenfeld nyomda portásánál. Ny

TELJES ellátást keres 6-ik gimnazista csakis intelligens családnál, zongora használattal. Cím Hegedüs hírlapirodában. 204

KERESEK egy vagy két szobás butorozott vagy butorozatlan garzon lakást a központban. Cím a Hegedüs hírlapirodában. 203

KÜLÖNBEJÁRATU butorozott szobát keres fiatalember központban. Cím Hegedüs hírlapirodában. 202

BUTOROZOTT szobát különbejáratú a Kolozsvári-uccán vagy környékén keresek. Cím Hegedüs hírlapirodába kérek. 201

ALKALMAZÁS

MINDENES közönyt jó bizonyítványokkal keres kis család. Cím a Hegedüs hírlapirodában.

NEVELŐNŐNEK ajánlkozik intelligens magyar leány, 1—2 gyermek mellé. Vidékre is elmegy. Cím Hegedüs hírlapirodába kér. 1000

NÉMET kisasszonyt keresek 9 éves fiamhoz. Címek a Hegedüs hírlapirodába kérek. 11

TAKARITÓNŐT azonnalra keresek garzonlakás takarításához. Jelentkezni a Nagyvárad kiadói hivatalában Károly herceg (Szilágyi Dezső) ucca 6.

KERESKEDŐ tanuló felvétetik fizetés-sel az Oláry I. céghez. 183

KERTÉSZ kerestetik mielőbb a nagyváradai sörgyárnál. 179

KERESEK azonnalra egy jó házmesternőt, aki mosást és vasalást vállal. Csengeri-ucca 10. 187

MINDENES azonnali belépésre felvétetik Szántó tőzsde Sztaroveszky-ucca (Nagyhid mellett).

KERTÉSZ kerestetik mielőbb a nagyváradai sörgyárnál. 179

TAKARITÓNŐT leányt vagy asszonyt felvesz az Arany Sas gyógyszer-tár, Szent László-tér 6. 199

ADÁS-VÉTEL

ELADÓ egy jó karban levő seziön sürgősen, Ferdinánd király (Rákóczi) ut 30. jobbra. Megtekinthető csak délután 2—4-ig. 154

EGY keveset használt sötétkék öltöny magas termetre eladó. Horia (Báthory) ucca 16. ajtó 10. 916

TELJESEN új 18 kötet Pallas lexikon olcsón eladó. Cím Hegedüs hírlapirodában. 900

EGY nagy helyiség irodának, fizetnek vagy raktárnak kiválóan alkalmas Ferdinánd király (Rákóczi) uti központban kiadó. Cím Hegedüs hírlapirodában. 184

RAGLÁN TÉLIKASÁT ÉS ÖLTÖNY SZÖVETEK

nagyvárosokban és olcsó árban

SZEKELY

posztóárházában, Kossuth-utca 5

ELADÓ egy új fekete férfi őszi felöltő. Lakatos-ucca 11. szám Bárányné. 165

ISKOLA szezonra ajánlja dusan felszerelt fésű, kefe raktárát, iskola táskák legolcsóbb beszerzési forrása. Szabó fésű áruháza, Sas passage 42.

SZÉP világos háló olcsón eladó Bóné asztalosnál, Pecze-utca 13. 200

KÜLÖNFÉLÉK

TÖBB éve fennálló szabászati és varró szakiskola október 1-én kezdődik meg. Ugyanott angol, francia és gyermek ruhák kiszabását kedvező díj mellett elvállalják. Szabást 6 h/át alatt lehet megtanulni pesti módszer szerint Schlauch-tér 2. 136

E hó 16-án találtam egy vadászkutyát. Igazolt gazdája jelentkezzen Cuza Voda (Szacsavay) ucca 89. 189

KÉT iskolás gyermeket (12—16 éves) teljes ellátásra elvállalok, zongora használat. Cím Hegedüs hírlapirodában. 190

GOUVRÉ ÉS PLISSÉ munkák olcsón és jól készülnek Strada Alexandru (Teleki-utca) No. 22.

* MINDEN KOTTÁT megkap a Hegedüs hírlapiroda zenemű osztályában.

ELADÓ HÁZAK

Szilágyi Dezső-ut. Uri-uccán, Szent János-ut. Szaniszló-ut. Hodossi-ut. Bunyitav Liget, Mocsár-ut. Páris-ut. Gyár-ut. Kolozsvári-ut. Szmetka-ut. Hodosi-ut. Berkovits-ut. Szőlőtelep, Damjanich-ut. és még a város minden részében beköltözhető házak 65 ezer lejtől 3 millióig, vannak lakások, üzletek, szőlők, földek, birtokok. Ha lakását, házát, földjét, butorozott lakását eladni, kiadni, cserélni akarja forduljon bizalommal hozzám, diszkrétan azonnal elintézem. Lakásokat 24 órán belül eladok. — Bizományba bármit elfogadok.

WEISS GIZI közvetítő irodája
Nyomda-utca 4. (Szaniszló-ut. sarok)

Diák egyenruhák

csinos kivitelben
legjutányosabban

Wolláknál

Str. Cogălniceanu (Várad)
Zsigmond-utca) 11.
a Tüzoltóaktanyával szemben

Pianinó

Gebrüder Stigl gyártmányú kitűnő hangú, keresztthuros fém szerkezetű teljesen új állapotban sürgősen eladó.

Sternbergnél
Szent László-tér 2. Telefon 13-45

Lakás

Rákóczi-uton
2 parkettes szoba, fürdőszoba, konyha, előszoba, azonnal beköltözhető.

„Ardeal” Str. Postei (Uri-utca) 8

Irodai munkában jártas, felelősen megbízható

könyvelő
azonnali belépésre kerestetik

Ajánlatokat „Jó referenciákkal” címen, fizetési igényekkel a Hegedüs Hírlapiroda közvetít.

Ne
5-oljon 6-oljon
hirdessen a
Nagyvárad Estilap-ban

FRIEDMANN
ékszerész, drágakőfoglaltó
vászár: Cămin Regale Ferdinand (Rákóczi-ut) 7.b sz.
Elvállal új ékszerek készítését, régi átdolgozását, drágakő foglaltását. Török aranyat, briliáns magasságban vészel.
Sonnenfeld Adolf r.-t. Nagyvárad

Utlevél és
Vizum-okat csakis
Kálmán & Szirmai
intézi el gyorsan, pontosan és olcsón
Díjmentes felvilágosítás